

**ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА
ФРАНКА
ІННІ ПЕДАГОГІКИ
КАФЕДРА МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ**

**ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО ПРАКТИЧНИХ
ЗАНЯТЬ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 025 МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО З
ОБОВ'ЯЗКОВОЇ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
«ПРАКТИКУМ РОБОТИ З АМАТОРСЬКИМ МУЗИЧНИМ
КОЛЕКТИВОМ»
(аматорський вокальний ансамбль)**

для здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузь знань: 02 Культура і мистецтво
Спеціальність: 025 Музичне мистецтво

Житомир 2026

УДК 784:378.22(072)

I-72

Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол №12 від « 26 » червня 2026 р.)

Рецензенти:

Ольга Карпович - заслужена артистка України, викладач Житомирського фахового коледжу ім. В.С.Косенка Житомирської обласної ради

Олександр Вацек - заслужений діяч мистецтв України, художній керівник академічної хорової капели «Орея» Житомирської обласної філармонії ім. С. Ріхтера

Ірина Цюряк - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецької освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка

I-72

Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять студентів спеціальності 025 Музичне мистецтво з обов'язкової освітньої компоненти «Практикум роботи з аматорським музичним колективом (аматорський вокальний ансамбль)» / укладачі Є.В.Роговська, В.В.Рутецький, С.І.Одайник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2026. 93 с.

Інструктивно-методичні матеріали спрямовані на формування професійних компетентностей здобувачів у роботі з аматорськими вокальними ансамблями різних типів (народними, естрадними, академічними). Видання призначене для здобувачів мистецьких спеціальностей закладів вищої освіти та побудовані на глибокому детальному опрацюванні практичних навичок для творчої самореалізації майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва.

УДК 784:378.22(072)

© Роговська Є.В., 2026

© Рутецький В.В., 2026

© Одайник С.І., 2026

© Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2026

ЗМІСТ

Вступ	5
Опис та структура обов'язкової освітньої компоненти «Практикум роботи з аматорським музичним колективом (аматорський вокальний ансамбль)»	10
Модуль I. Організаційні етапи створення та особливості функціонування аматорського вокального ансамблю.	13
<i>Тема 1. Організаційна структура аматорського вокального ансамблю. Створення аматорського вокального ансамблю і організація творчого процесу. Види аматорських вокальних ансамблів</i>	13
<i>Тема 2. Індивідуальне вокальне навчання учасників ансамблю. Інтонаційно-слуховий розвиток учасників вокального ансамблю. Основи вокальної роботи</i>	15
Модуль II. Формування і розвиток виконавських навичок співу в ансамблі	22
<i>Тема 3. Формування єдиної співочої манери ансамблю. Виховання ритмічної самоорганізації і дисципліни ансамблю. Особливості артикуляції в ансамблевому співі</i>	22
<i>Тема 4. Різновидності ансамблю в залежності від фактурного викладу партитури</i>	28
Модуль III. Репертуарна політика	34
<i>Тема 5. Принципи підбору репертуару, проблеми і способи їх вирішення</i>	34
<i>Тема 6. Особливості аранжування для вокального ансамблю</i>	38
Модуль IV. Практична робота керівника аматорського вокального колективу	43
<i>Тема 7. Робота над вокальним ансамблевим твором. Особливості ансамблевого співу</i>	43
<i>Тема 8. Концертний виступ. Аналіз виступу та висновки після виконання</i>	47

Список рекомендованої літератури.....	52
Орієнтовний перелік питань для підготовки до заліку та екзамену.....	56
Оцінювання навчальних досягнень здобувачів.....	63
Нотні додатки.....	66

ВСТУП

Освітня компонента «Практикум роботи з аматорським музичним колективом (аматорський вокальний ансамбль)» є важливою складовою частиною професійного навчання майбутніх фахівців у галузі музичного мистецтва. Вивчення програмних матеріалів курсу «Практикум роботи з аматорським музичним колективом (аматорський вокальний ансамбль)» базується на взаємодії з іншими мистецтвознавчими та спеціальними дисциплінами: «Методика роботи з аматорським музичним колективом», «Фахова підготовка (інструментальне виконавство(фортепіано, струнні, духові, народні)/хорове диригування, вокал)».

Метою вивчення освітньої компоненти «Практикум роботи з аматорським музичним колективом (аматорський вокальний ансамбль)» є підготовка професійних фахівців, здатних до творчої практичної роботи з аматорським колективом, формуванні комплексу знань для управління вокальним колективом, які володіють уміннями та навичками організаторської, диригентської та концертно–виконавської діяльності у сфері музичного мистецтва.

Основними **завданнями** вивчення освітньої компоненти «Практикум роботи з аматорським музичним колективом (аматорський вокальний ансамбль)» є:

- 1) формування теоретичних знань про виконавську майстерність, ознайомлення з основними напрямками та стилями вокально ансамблевого мистецтва, з'ясування його значущості в системі мистецької освіти;
- 2) оволодіння здобувачами спеціальними музично-теоретичними, вокально-ансамблевими знаннями, уміннями і навичками;
- 3) опанування навичок самостійно добирати й систематизувати вокальний матеріал, навчальний і концертний репертуар для вокальних ансамблів;

- 4) оволодіння аналітичними знаннями й уміннями у вивченні музичних творів;
- 5) оволодіння цілісними уявленнями про самостійне опанування музичного матеріалу.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності

Змістовно освітня компонента спрямована на формування здобувачами вищої освіти здатності розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК01. Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК03. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК04. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК05. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК06. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК07. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК08. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК09. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК12. Здатність працювати автономно.

ЗК13. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК14. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК15. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК16. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК1. Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.

СК 2. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.

СК3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.

СК4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.

СК5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

СК7. Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.

СК8. Здатність здійснювати диригентську діяльність.

СК9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.

СК10. Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.

СК11. Здатність оперувати професійною термінологією.

СК12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.

СК13. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

СК14. Здатність демонструвати базові навички ділових комунікацій.

СК15. Здатність здійснювати редакторську / менеджерську/ лекторську/ аранжувальну / звукорежисерську діяльність сфері музичного мистецтва.

СК16. Здатність використовувати засоби масової інформації для просвітництва, популяризації та пропаганди досягнень музичної культури.

СК17. Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.

СК18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

Програмні результати навчання:

ПР 1. Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.

ПР 2. Володіти методами та навичками ансамблевого / хорового співу, репетиційної роботи та концертних виступів.

ПР 3. Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.

ПР 5. Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.

ПР 7. Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу, принципами формування наукової теми та розуміння подальших перспектив розвитку даної проблематики в різних дослідницьких жанрах.

ПР 8. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

ПР 9. Демонструвати володіння теоретичними та практичними основами інструментування, аранжування музики та композиції, вміння здійснювати переклад музичних творів для різних колективів (оркестру, ансамблю, хору).

ПР 10. Володіти базовими знаннями, практичними навичками організаційної та творчої роботи з ансамблевим колективом.

ПР 12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

ПР 13. Вміти здійснювати педагогічну діяльність.

ПР 14. Використовувати на професійному рівні методи та прийоми викладання гри на інструменті / вокалу / диригування / теорії, історії музики / композиції.

ПР 15. Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.

ПР 17. Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.

Освітня компонента «Практикум роботи з аматорським музичним колективом (аматорський вокальний ансамбль)» викладається на III курсі (5-6 семестри) та IV курсі (7 семестр). На вивчення освітньої компоненти відводиться 240 годин, 8 кредитів ECTS. Форма проведення занять: практичні заняття.

ОПИС ТА СТРУКТУРА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
 «Практикум роботи з аматорським музичним колективом (аматорський
 вокальний ансамбль)»

Опис освітньої компоненти (3 курс)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП рівень вищої освіти	Характеристика освітньої компоненти	
		денна форма	заочна форма
Кількість кредитів – 6	02 Культура і мистецтво	Обов'язкова	
	025 Музичне мистецтво	Рік підготовки:	
Модулів – 3	Музичне мистецтво	3-й	
Загальна кількість годин – 180		Лекції	
Тижневих годин для денної форми : аудиторних – 2,3 год. самостійної роботи здобувача – 2,9 год.	Перший (бакалаврський)	-	-
		Практичні/Семінарські	
		80 год.	
		Самостійна робота	
		100 год	
		Індивідуальна робота	
		-	-
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми – 44,4% : 55,6%

для заочної форми – для заочної форми - % : - %

Опис освітньої компоненти (4 курс)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП / ОНП рівень вищої освіти	Характеристика освітньої компоненти	
		денна форма	заочна форма
Кількість кредитів -2	02 Культура і мистецтво	Обов'язкова	
	025 Музичне мистецтво		
Модулів - 1	Музичне мистецтво	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин - 60		4-й	
Тижневих годин для денної форми : аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3 год.	Перший (бакалаврський)	Лекції	
		-	-
		Практичні	
		30 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		30 год.	-
Індивідуальна робота			
-	-		
Вид контролю: екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми – 50% : 50%

для заочної форми –

Структура освітньої компоненти

«Практикум роботи з аматорським музичним колективом (аматорський вокальний ансамбль)»

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Всього	У тому числі					всього	У тому числі				
		Лекції	Практичні/Семинарські заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Індивідуальні заняття		Лекції	Практичні/Семинарські заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Індивідуальні
Модуль 1. Організаційні етапи створення та особливості функціонування												
Тема 1. Організаційна структура вокального ансамблю. Створення вокального ансамблю і організація творчого процесу. Види вокальних ансамблів.	20	-	6	-	14	-	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Індивідуальне вокальне навчання учасників ансамблю. Інтоніаційно-слуховий розвиток учасників вокального ансамблю. Основи вокальної роботи	20	-	4	-	16	-	-	-	-	-	-	-
Разом за модулем 1	40	-	10	-	30	-	-	-	-	-	-	-
Модуль 2. Формування і розвиток виконавських навичок співу в ансамблі.												
Тема 3. Формування єдиної співочої манери ансамблю. Виховання ритмічної самоорганізації і дисципліни ансамблю. Особливості артикуляції в ансамблевому співі.	40	-	14	-	26	-	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Різновидності ансамблю в залежності від фактурного викладу партитури.	40	-	16	-	24	-	-	-	-	-	-	-
Разом за модулем 2	80	-	30	-	50	-	-	-	-	-	-	-
Модуль 3. Репертуарна політика												
Тема 5. Принципи підбору репертуару, проблеми і способи їх вирішення	30	-	18	-	12	-	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Особливості аранжування для вокального ансамблю.	30	-	22	-	8	-	-	-	-	-	-	-
Разом за модулем 3	60	-	40	-	20	-	-	-	-	-	-	-
Модуль 4. Практична робота керівника аматорського вокального колективу												
Тема 7. Робота над хоровим твором. Етапи вивчення твору. Втілення художнього образу засобами музичної виразності.	30	-	16	-	14	-	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Концертний виступ. Аналіз виступу та висновки після виконання.	30	-	14	-	16	-	-	-	-	-	-	-
Разом за модулем 4	60	-	30	-	30	-	-	-	-	-	-	-
Усього годин	240	-	110	-	130	-	-	-	-	-	-	-

Модуль I. Організаційні етапи створення та особливості функціонування аматорського вокального ансамблю

Практичне заняття №1-3

Тема 1: Організаційна структура вокального ансамблю. Створення аматорського вокального ансамблю і організація творчого процесу. Види аматорських вокальних ансамблів.

Мета: теоретичне засвоєння та практичне відпрацювання навичок формування вокального колективу, та зокрема аматорського вокального ансамблю, вивчення специфіки його діяльності та планування його роботи, розподілу функцій та вибору репертуару відповідно до типу ансамблю.

План

1. Визначити поняття «ансамбль», «вокальний ансамбль», «аматорський вокальний ансамбль».
2. Які прийняті класифікації вокальних ансамблів.
3. Художньо-виконавські напрямки у вокально-ансамблевому виконавстві.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Напишіть невеликий твір про аматорський вокальний ансамбль як колектив, в якому ви б хотіли бути керівником або учасником.*
2. *Опишіть спільне та відмінне у професійних, навчальних та аматорських вокальних ансамблів:*

---

3. *Назвіть функції вокальних ансамблів за напрямами діяльності:*

---

4. Назвіть типи вокальних ансамблів.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

5. Віднайти в інтернеті відеозаписи вокальних ансамблів (естрадні, ВІА, академічні, народні ансамблі, рок-групи, фольк-групи):

Визначити та прокоментувати їх особливі ознаки та виконавський склад, стильові та жанрові особливості:

- Однорідні ансамблі (дитячі, жіночі, чоловічі).
- Мішані, одноголосні, багатоголосні ансамблі (кількість голосів).

Питання для самоконтролю:

1. Характерні риси ансамблю з академічною манерою виконання.

2. Типові ознаки народної манери співу.

3. Специфіка естрадного вокального ансамблю.

Описати, чим відрізняються дані ансамблі між собою без поглибленого аналізу?

4. Роль і значення ансамблевого співу в розвитку музичної культури України.

Література:

1. Агафонова Г. О. Вокальне аматорство як культуротворчий феномен. Мистецтвознавчі записки. 2018. № 4. С. 120–126.
2. Дорічевська О.С. Сталий розвиток аматорських вокальних ансамблів у часи соціальних трансформацій. Молодий учений. 2020. № 50. С. 168–181.
3. Жадько В. О. Музичний народний спів як основа українського фольклорного мистецтва. Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. 2013. Т. 37. С. 188–191.
4. Заверуха О.Л., Чернета Т.О. Вокальний ансамбль: навч.-метод. посібник для студентів ЗВО. Корсунь-Шевченківський: ФОП Майдаченко І.С., 2022. 116 с.
5. Павленко І. Вокальні ансамблі сучасного побутування (жанрові особливості). Народознавчі зошити. 2013. № 4. С. 722–726.
6. Шнуренко Т. В. Аматорство як основа організації народних пісенних колективів: потенціал розвитку та вкорінення у практику виконавства. Молодий вчений. 2021. № 1(2). С. 299–302.
7. Kosiborod O. The future of the development of the amateur vocal movement. Arts and Music in Cultural Discourse. 2022. №5. P. 201–209.
8. Kratus J. A. Return to amateurism in music education. Music Educators Journal. 2019. Vol. 106, № 1. P. 31–37.

Практичне заняття №4-5

Тема2: Індивідуальне вокальне навчання учасників ансамблю. Інтенаційно-слуховий розвиток учасників вокального ансамблю. Основи вокальної роботи.

Мета: теоретичне засвоєння та практичне відпрацювання основних технічних прийомів виконання як індивідуально, так і в колективі; розвинути у виконавців відчуття інтонаційного строю, формувати навички правильного дихання, дати розуміння про голосовий апарат та його безпечне для здоров'я використання.

План

1. Формування базових вокально-ансамблевих навичок (дихання, звукоутворення, звуковедення, дикція, артикуляція).
2. Що таке резонатори у фізіологічному понятті?
3. Володіння голосовими резонаторами.
4. Способи «зглажування» переходів між регістрами.
5. Класифікація співацьких голосів та їх діапазонів.
6. Поняття про теситуру.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Співоча постава – це:*

---

2. *Міміка – це*

---

3. *Типи дихання:*

- _____

- _____

- _____

4. *Який тип дихання вважається найдоцільнішим у співі і чому*

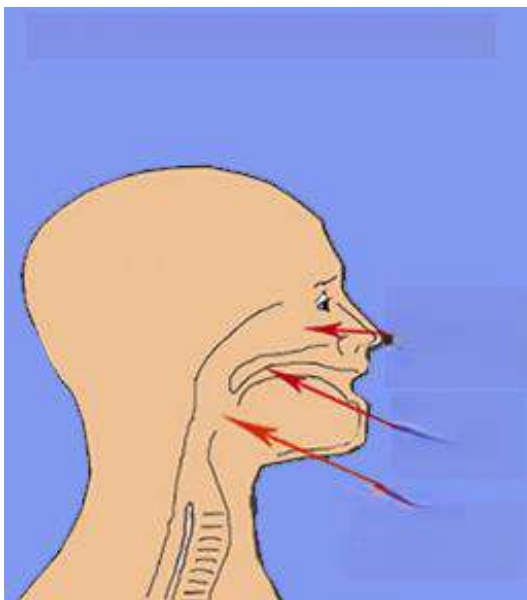
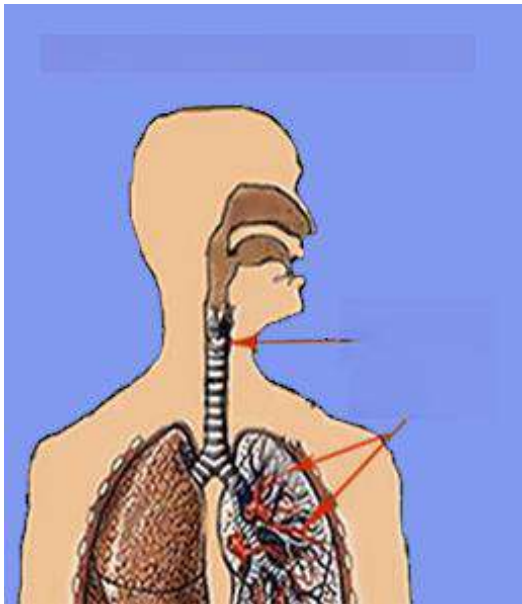
---

5. *Співацьке дихання складається із таких елементів:*

- _____

- _____

10. Яких якостей набуває вокальний звук при застосуванні грудного резонатору (трахея і бронхи)

---

11. Яких якостей набуває вокальний звук при застосуванні верхніх резонаторів (глотка, рот, ніс, порожнини носа та гайморові порожнини)

---

12. Назвіть фізичні явища, що лежать в основі звуку?

---

13. Що таке голосові резонатори?

---

14. Які голосові резонатори визнаєте?

---

15. Верхній резонатор - це

---

16. Нижній резонар - це

---

17. Утворенню внутрішнього об'єму голосу найбільше сприяють _____ резонатори?

---

18. Що сприяє потраплянню повітря в голосові резонатори співака?

---

19. Найпотужніший струмінь повітря забезпечує _____ різновид дихання?

---

20. Для отримання високого звуку повітря потрібно спрямовувати

---

21. Для отримання низького звуку повітря потрібно спрямовувати

---

22. Голосові реєстри - це

---

23. Назвіть ознаки усіх реєстрів та виокреміть спільні риси _____

---

24. Наведіть приклади вправ для розвитку реєстрів

---

25. Назвіть декілька порад досягнення якісного звуку в усіх реєстрах

---

27. Рівність звучання голосу в усіх реєстрах залежить від

Питання для самоконтролю:

1. Описати анатомо-функціональну організацію голосового апарату людини.
2. Описати анатомію і функції гортані та голосових зв'язок.
3. Описати функції роботи діафрагми, трахеї, бронхів та легенів.
4. Описати особливості співацької постави.
5. Поняття ансамблевого дихання та його значення для якості виконання.

6. Робота над виробленням навичок пофразового і ланцюгового типу дихання.
7. Звукоутворення у вокальному мистецтві. Вокальна атака звуку та її види.
8. Звуковедення. Особливості виконання штрихів legato, non legato, staccato, marcato, portamento, glissando у вокальному виконавстві.
9. Методи роботи над дикцією та артикуляцією у вокальному ансамблі.
10. Використання скоромовок для активізації артикуляційного апарату та вироблення чіткої дикції.

Література:

1. Антонюк В. Г. (2007) Вокальна педагогіка (сольний спів) : підручник. Київ: ЗАТ «Віпол», 174 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk722654.pdf>
2. Голос людини та вокальна робота з ним : монографія. (2010). Авт. колектив: Стасько Г. Є., Шуляр О. Д., Сливоцький М. Ю. та ін. Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського нац. університету імені Василя Стефаника, 336 с.
3. Заверуха О.Л., Чернета Т.О. (2022). Вокальний ансамбль: навчально-методичний посібник для студентів ЗВО. Корсунь-Шевченківський : ФОП Майдаченко І.С. 116 с. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41757/1/O_Zaverukha_T_Cherneta_VA_KAEV_2022_FMMH.pdf
4. Знаменська О. В. (1959). Культура мови і співу. Київ: Держвидав, 156 с. 9.
5. Ланіна Т.О. (2020) Навчальний вокальний ансамбль як соціально-педагогічна система. Педагогічна освіта: теорія і практика. Вип. 28 (1), с.272-281.
6. Микиша М. М. (1971). Практичні основи вокального мистецтва. Київ: Музична Україна, 91 с. 115
7. Падалко Л. О. (1969). Виховання ансамблю в хорі. Київ: Мистецтво, 172 с.
8. Плющик Є. В., Омельчук В. В., Федорченко В. К. (2010). Лекції з курсу «Хорознавство». Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 191 с.

Модуль II. Формування і розвиток виконавських навичок співу в ансамблі

Практичне заняття №6-12

Тема 3: Формування єдиної співочої манери ансамблю. Виховання ритмічної самоорганізації і дисципліни ансамблю. Особливості артикуляції в ансамблевому співі.

Мета: набуття здобувачами теоретичних знань і практичних навичок, які зможуть забезпечити якісну роботу з аматорським вокальним ансамблем, а саме: чистота інтонації, ансамблева злагодженість, виразна дикція, ритмічна легкість та чіткість, точність динамічних і агогічних нюансів, яскрава зовнішня виразність виконання.

План

1. Інтонаційно-слуховий розвиток учасників аматорського вокального ансамблю. Інтонування ступенів звукоряду. Поняття строю в колективному вокальному виконавстві.
2. Розвиток темпоритму у співаків-ансамблістів.
3. Правильна нейтралізація голосних, тобто манера вимови.
4. Єдине нюансування в партії.
5. Темброва єдність голосів у ансамблі.
6. Особливості артикуляції в ансамблевому співі.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опишіть умови інтонування кожного ступеня висхідної мажорної гами:

- I ступінь треба співати

- II ступінь інтонується з

- III ступінь слід співати

- IV ступінь інтонується з

- V ступінь потрібно співати

- VI ступінь інтонується з

- VII ступінь висхідної мажорної гами треба співати

- VIII ступінь – висхідна мала секунда, інтонується з

---

2. Низхідна гама має свої особливості інтонування. Назвіть їх:

---

3. опишіть умови інтонування кожного ступеня мінорної гами вгору і вниз:

- I ступінь треба співати

- з огляду на те, що II ступінь тяжіє до пониження, його слід співати

- III ступінь визначає лад і має тенденцію до підвищення, тому його треба співати

- IV ступінь від третього знаходиться на відстані великої секунди, тому його треба співати

- V ступінь стійкий, але у мінорному ладі має тенденцію до пониження, тому його слід інтенсивно

- VI ступінь у натуральному мінорі треба співати

У мелодичному мінорі підвищений шостий ступінь треба співати

- VII ступінь у натуральному мінорі співається

У гармонічному і мелодичному видах мінору слід співати

- VIII ступінь у натуральному мінорі слід співати

У гармонічному і мелодичному мінорі цей ступінь треба співати

---

4. Назвіть прийоми інтонування широких інтервалів для запобігання «під'їздів» під час виконання:

-
-
-
-

5. Назвіть правила інтонування інтервалів:

– чисті інтервали

– великі інтервали

– малі інтервали

– збільшені інтервали

– зменшені інтервали

- великі інтервали вгору (секунда, терція, секста, септіма)

малі інтервали (секунда, терція, секста, септіма)

чисті інтервали (пріми, кварта, квінти, октави)

збільшені інтервали

зменшені інтервали

---

6. Завдяки якому прийому виробляються навички чистої інтонації на початковому етапі роботи з учасниками аматорського вокального ансамблю

---

7. Що сприяє досягненню ідеального унісону

-

-

-

-

-

-

-

---

8. Назвіть декілька різновидів унісонних вправ

---

9. Чому використання канону сприяє розвитку гармонічного слуху?

Питання для самоконтролю:

1. Поняття «стрій». Формування навичок інтонування і зокрема у аматорів.
2. Мелодичний стрій. Виховання навичок ансамблевого унісону.

3. Особливості гармонічного строю у вокальному ансамблевому виконавстві. Гармонічний ансамбль як співвідношення усіх елементів хорової звучності; узгодженість їх звучання між собою.
4. Прийоми правильного інтонування звуків у мажорних і мінорних ладах. Вироблення у співаків ансамблю точного інтонування на основі ладового і тонального налаштування.
5. Методи роботи над інтонуванням в ансамблевих партіях. Розвиток музичного слуху та самоконтролю.
6. Поняття «темп». Повільні, помірні і швидкі темпи. Темпові зміни, прискорення та сповільнення. Терміни, які позначають зміни у темпі.
7. Поняття «ритм», «метр» у музиці. Пунктирний, синкопований, тріольний ритми, поліритмія. Особливості темпоритму та його розвиток у ансамблів. Вправи, які розвивають відчуття ритму та ритмічні звороти.
8. Причини порушення темпоритму в ансамблевому співі. Прийоми розвитку відчуття метроритму.
9. Ритмічний ансамбль під час виконання різних вокальних штрихів. Робота з метрономом.
10. Динамічні нюанси як засіб художньої виразності. Методика відпрацювання динамічних нюансів. Вправи на володіння динамічними відтінками та їх нюансировкою.
11. Причина збільшення темпу при збільшенні гучності звуку та навпаки. Як попередити такий недолік.
12. Поняття «тембр» у вокально-ансамблевій практиці.

Література:

1. Болгарський А. Сагайдак Г. Хоровий клас і практика роботи з хором : навчальний посібник. Київ : Музична Україна, 1987. 222 с.
2. Зеленецька І. Вправи-розспівки для розвитку музичного слуху дітей в процесі вокально-хорового виховання : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О.В., 2015. 196 с.

3. Коломоєць О. Хорознавство : навчальний посібник. Київ : Либідь, 2001. 168 с.

Практичне заняття №13-20

Тема 4: Різновидності ансамблю в залежності від фактурного викладу партитури.

Мета: набуття здобувачами теоретичних знань і практичних навичок, які уможливають розкриття взаємозв'язку між музичною фактурою (способом викладу партитури) та виконавськими особливостями ансамблю, а також розуміння основних принципів вокально-ансамблевої роботи.

План

1. Ансамблева партія, поділ всередині партії (*divisi*).
2. Партитура багатоголосого твору.
3. Поділ ансамблів у залежності від фактури твору: унісонний, гармонічний, поліфонічний, метро-ритмічний, тембровий, дикційний, темповий; природній, штучний; художній.
4. Розспівування вокального ансамблю

Завдання для самостійної роботи:

1. *Доберіть методи вироблення навичок чистого інтонування без інструментального супроводу.*
2. *Наведіть приклади вправ на поєднання ритмічних навичок з характером звуковедення, динамічною виразністю виконання.*
3. *Доберіть вправи на legato і staccato для розвитку та відпрацювання технічної рухливості голосів співаків.*
4. *Виберіть один твір з наведеного списку і зробіть короткий художньо-виконавський аналіз за схемою:*

- аналіз поетичного тексту
- аналіз музичного тексту
- для якого складу написаний твір
- загальний діапазон:
- тональність:
- розмір:
- темп:
- характер виконання:
- штрих виконання:
- інтонаційні труднощі:
- ритмічні труднощі:
- висновки:

Приклад аналізу: «Веснянка» (музика Т. Ціхоцької, слова Л. Українки, аранжування А. Степанюк) – це поетичний твір, в якому Леся Українка змальовує весняні образи та символи, щоб передати глибоку віру у перемогу життя та надії. З особливою ніжністю звертається поетеса до сестриці Олесі, закликаючи її співом веснянок відганяти лихі думки та радіти життю. За допомогою образів весняних променів, дощів та зелених луків, авторка змальовує картину природи, що оживає під впливом весни та пробудження нового життя. Музика Тетяни Ціхоцької та аранжування Аліни Степанюк світлі і оптимістичні, та доповнюють поетичний настрій твору «Веснянка», яка написана для жіночого триголосного ансамблю а cappella: 1 сопрано, 2 сопрано, альт;

- загальний діапазон: h-e2;

- тональність: G-Dur;

- розмір: 3/8, виконується за однодольною схемою;

- темп: жвавий;

- характер виконання: життєрадісний;

- штрих виконання: легке non legato.

Веснянка

Слова Лесі Українки

Музика Тетяни Ціхоцької
Аранжування Аліни Степанюк

1. Як яс-не-є сон - це за - ки-не свій про-мінь яс - ний до те-бе в ві - кон - це, оз-
вись на при - віт вес-ня - ний. О - ле-сю, сер-лень - ко, спі - вай ве-се-лень -
ко, вес - ня-но-го ран-ку, спі - вай, мо-я лю-ба, вес - нян - ку!

Список творів для художньо-виконавського аналізу

Сичевська В. В. (2019) *Вокальний ансамбль. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів*. Житомир : Видавництво «Полісся».

1. Весно, моя нене. Музика Б. Фільца, слова Д. Павличка.
2. Веснянка. Музика В. Філіпенка, слова А. Навроцького.
3. Веснянка. Українська народна пісня.
4. Вишивала дівчина сорочку. Музика І. Вимера, слова В. Вихруща
5. Впали дві зірниці. Музика І. Шамо, слова В. Курінського.
6. Доню, донечко. Музика Б. Мельничука, слова В. Мельника

7. Жоржини. Музика В. Гомоляки, слова Д. Луценка.
8. Защебетала та й ластівонька. Українська народна пісня. Обробка Ю. Корчинського
9. Зелен клен. Музика І. Поклада, слова Ю. Рибчинського. Транскрипція А. Бондаренка
10. Зелена неділя. Музика І. Сльоти, слова І. Бердника
11. Іванчику-білоданчику. Українська народна пісня. Обробка А. Коломійця
12. Крила. Музика А. Татарченка, слова Ю. Рибчинського. Обробка Л. Дуб'єцької
13. Криниченька. Музика В. Філіпенка, слова М. Ткача
14. Купи мені, моя мати. Українська народна пісня. Обробка В. Лобка
15. Лелеченьки. Музика О. Білаша, слова Д. Павличка
16. Летить куля. Обробка В. Шаповаленка
17. Летять ластівочки. Музика І. Поклада, слова О. Вратарьова
18. Матка ж мая, старэнькая. Білоруська народна пісня
19. Місяченьку. Музика і слова Д. Скоропада
20. Місячна обручка. Музика А. Олейнікової, слова Л. Чижової
21. На човні. Музика І. Сльоти, слова В. Гринько.
22. Ой на Івана Купала. Українська народна пісня. Обробка С. Крижанівського
23. Ой не коси, мій татойко, сіна. Косарська пісня. Обробка О. Некрасова
24. Ой ти, місяцю. Українська народна пісня.
25. Ой у полі дві тополі. Українська народна пісня. Обробка В. Лобка
26. Ой чий то кінь стоїть. Українська народна пісня. Обробка В. Кікти
27. Пада вечір. Музика О. Беци, слова В. Морданя
28. Пливе човен. Музика М. Лисенка, слова народні
29. По діброві вітер виє. Слова Т. Шевченка. Обробка В. Лобка
30. Подоляночка. Українська народна пісня. Обробка Ю. Мейтуса
31. При долині кущ калини. Українська народна пісня. Обробка В. Смірнова
32. Прийшло літо. Музика І. Кириліної, слова І. Царинного

33. Прилетіла перепілонька. Українська народна пісня
34. Стара уо' hand. Музика Дж. Гершвіна, слова А. Гершвіна
35. мати моя. Музика П. Майбороди, слова А. Малишка
36. Розкопаю я гору. Купальська пісня. Обробка О. Некрасова
37. Світить місяць. Українська народна пісня. Обробка В. Островського
38. Сміються, плачуть солов'ї. Музика невідомого автора, слова О. Олеся
39. Солов'їний спів. Музика і слова А. Горчинського
40. Сонце листя золотого. Музика О. Білаша, слова В. Юхимовича
41. Стежка виляса. Музика і слова В. Лобка
42. Стоїть явір над водою. Обробка Л. Ревуцького. Супровід для бандури
В. Лобка
43. Тиха вода. Музика І. Поклада, слова Ю. Рибчинського
44. У рідному краї. Музика В. Шаповаленка, слова М. Сингаївського
45. Скрипка. Музика І. Поклада, слова Ю. Рибчинського
46. Червона калино, чого в лузі гнешся. Музика Б.-Ю. Янівського, слова
І. Франка
47. Чом, чом земле моя. Українська народна пісня
48. Щедрівка. Обробка А. Філіпенка
49. Щедрівка. Музика Т. Стасюка, слова Я. Яроша
50. Вже весна. Українська народна пісня
51. Балада про мальви. Музика В. Івасюка, слова Б. Гури. Обробка З.
Куркової
52. В полі-полі плужок ходить. Українська народна пісня

5. Назвіть завдання розспівування:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.

- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні групи співацьких голосів.
2. Характеристика (діапазон, тембральне забарвлення, тощо) жіночих співацьких голосів.
3. Характеристика (діапазон, тембральне забарвлення, тощо) чоловічих співацьких голосів.
4. Характеристика (діапазон, тембральне забарвлення, тощо) дитячих співацьких голосів.
5. Теситура, робочий і загальний діапазони вокальних голосів.
6. Формування складу окремих партій та ансамблю в цілому.
7. Особливості багатоголосся і співу а cappella.
8. Мета та завдання розспівування вокального ансамблю.
9. Мелодичні і гармонічні розспівки. Послідовність проведення розспівки.
10. Дихальні вправи.
11. Робота над вокальними вправами на різні види ансамблевої техніки.
12. Фонетичні вправи на склади, окремі короткі слова, фрази.

Література:

1. Вишнеvsька С. В. Основні принципи формування навичок вокальноансамблевого виконавства : методичні рекомендації до дисципліни «Вокальний ансамбль» для студентів вищих музичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації напpямy підготовки «Музичне мистецтво». ІваноФранківськ. «ІПІ-арт», 2014 – 54 с.
2. Коломоєць О.М. Хорознавство: навч. посібник. Київ: Либідь, 2001. 168 с.

3. Овчаренко Н. Основи вокальної методики: науково-методичний посібник.
– Кривий Ріг : Видавничий дім, 2006. 116 с.

Модуль III. Репертуарна політика

Практичне заняття №21-29

Тема 5: Принципи підбору репертуару, проблеми і способи їх вирішення.

Мета: опанування здобувачами понять про репертуар аматорського колективу, його значення, завдання і особливості, правила підбору, ознайомлення з репертуарним мінімумом вокальної ансамблевної музики, необхідним для здійснення практичної роботи; вмінням добирати репертуар, спираючись на виконавський аналіз та індивідуальні особливості співаків.

План

1. Поняття «репертуар» у загальному розумінні.
2. Типи класифікації репертуару.
3. Основні принципи добору та коригування репертуару для аматорського колективу.
4. Функції репертуару для аматорського колективу.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Скласти репертуарний план для:*
  - дитячого вокального ансамблю (дівчатка, початківці-легкий рівень складності)
  - дитячого вокального ансамблю (дівчатка, середній рівень складності)
  - дитячого вокального ансамблю (дівчатка, підвищений рівень складності)

  - дитячого вокального ансамблю (хлопці, початківці-легкий рівень складності)
  - дитячого вокального ансамблю (хлопці, середній рівень складності)
  - дитячого вокального ансамблю (хлопці, підвищений рівень складності)

- молодіжного жіночого вокального ансамблю (початківці-легкий рівень складності)
- молодіжного жіночого вокального ансамблю (середній рівень складності)
- молодіжного жіночого вокального ансамблю (підвищений рівень складності)

- молодіжного чоловічого вокального ансамблю (початківці-легкий рівень складності)
- молодіжного чоловічого вокального ансамблю (середній рівень складності)
- молодіжного чоловічого вокального ансамблю (підвищений рівень складності)

- молодіжного мішаного вокального ансамблю (початківці-легкий рівень складності)
- молодіжного мішаного вокального ансамблю (середній рівень складності)
- молодіжного мішаного вокального ансамблю (підвищений рівень складності)

- фольклорного чоловічого вокального ансамблю (початківці-легкий рівень складності)
- фольклорного чоловічого вокального ансамблю середній рівень складності
- фольклорного чоловічого вокального ансамблю підвищений рівень складності

- фольклорного жіночого вокального ансамблю (початківці-легкий рівень складності)

- фольклорного жіночого вокального ансамблю (середній рівень складності)
  - фольклорного жіночого вокального ансамблю (підвищений рівень складності)

  - фольклорного мішаного вокального ансамблю (початківці-легкий рівень складності)
  - фольклорного мішаного вокального ансамблю (середній рівень складності)
  - фольклорного мішаного вокального ансамблю (підвищений рівень складності)
2. *Спираючись на принцип поступового зростання технічних і художніх завдань підберіть репертуар для аматорського вокального ансамблю у такій послідовності:*
- твір на 2 голоси для однорідного складу з супроводом;
  - твір на 2 і 3 голоси для мішаного складу з супроводом;
  - твір на 2 і 3 голоси у формі канону з супроводом;
  - твір для вокального ансамблю без супроводу;
  - поліфонічний твір для вокального ансамблю;
  - віртуозний твір для вокального ансамблю.
3. *Скласти список репертуарних збірок, нот творів, та інтернет джерел, де можна ознайомитись зі зразками творів та вокальною літературою для аматорського вокального ансамблю.*

Питання для самоконтролю:

1. Як репертуарна політика впливає на накопичення музично-теоретичних знань, вироблення вокальних та ансамблевих навичок учасників

аматорського вокального колективу та сприяє на здобуття професійного досвіду керівника колективу.

2. Яку роль репертуарна політика аматорського вокального ансамблю відіграє в музично-естетичному розвитку його учасників, в підвищенні їх вокальної майстерності, в розвитку музичного смаку виконавців і слухацької аудиторії.
3. Які три групи творів мають бути в репертуарі аматорського вокального ансамблю для створення творчо активної атмосфери в колективі та репертуарному різномаяттю для більш широкого задіяння колективу в різних заходах.
4. Аналіз процесу, методів та форм засвоєння, трансляції, трансформації та презентації традиційної культурної спадщини українського народу у мистецькій діяльності сучасних фольклористичних молодіжних формацій.
5. Яким чином фольклорні колективи вирішують завдання з пропагування та популяризації народного мистецтва.

Література:

1. Бермес І. Репертуар дитячого хору як педагогічна проблема. Молодь і ринок. 2015. №9 (128). С. 16.
2. Зелінський П., Збожимська Н. Репертуар шкільного хору як фактор музично-естетичного виховання учнів. Проблеми підготовки сучасного вчителя: Збірник наукових праць. Умань: ПП Жовтий О. 2012. № 6. ч.2. С 209 – 215.
3. Мархлевський А. Ц. Практичні основи роботи в хоровому класі. – Київ : Музична Україна, 1986. С. 135 – 137.
4. Сінельников І. Г. С 380 Методика роботи з фольклорним колективом : навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 236 с
5. Павленко І. Вокальні ансамблі сучасного побутування (жанрові особливості). URL: <https://nz.lviv.ua/archiv/2013-4/25.pdf>

6. Сінельніков І. Робота з фольклорним колективом: методи опанування традиційного музичного матеріалу. Імідж сучасного педагога [S. 1.]. 2019. № 1 (184). Р. 65–68.
7. Сінельніков І. Традиційний спів. Виступ на I Міжнародному онлайн-етнофорумі, червень 2020 року. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Ggl9VJ9E-vc>
8. Сінельнікова В., Сінельніков І. Деякі питання засвоєння автентичної традиції співу у міському молодіжному фольклористичному колективі. Імідж сучасного педагога. 2019. № 4 (187). С. 94–99. URL: <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/168463/178248>

Практичне заняття №30-40

Тема 6: Особливості аранжування для вокального ансамблю.

Мета: набуття теоретичних знань і практичних навичок для самостійного перекладення творів, написаних для вокального ансамблю з одного складу на інший, а також оволодіння практичним умінням створення ансамблевої партитури потрібного типу і виду на основі сольного вокального твору у супроводі фортепіано, або інструментального твору; вміння опрацювати та адаптувати твір з носія або інтернету.

План

1. Види аранжувань для вокального ансамблю. Вивчення термінології.
2. Партитурний запис ансамблевих творів. Запис партитури для однорідного, мішаного ансамблю та твору з супроводом.
3. Методи та способи перекладення ансамблевих партитур. Перекладання творів з однорідного на мішаний склад.
4. Аранжування дво- й триголосних однорідних ансамблів на мішані шляхом октавного подвоєння голосів.
5. Аранжування за допомогою транспозиції без зміни фактури.
6. Аранжування способом переміщення середніх голосів.
7. Аранжування способом ускладнення або спрощення фактури.

8. Перекладення сольних творів з акомпанементом для різного ансамблевого складу.
9. Аранжування інструментального твору для виконання вокальним ансамблем, або солістом і вокальною групою.
10. Нотний запис та аранжування твору, знятого з носія, або інтернета.

Завдання для самостійної роботи:

1. Виконайте аналіз обраної пісні відповідно до запропонованого плану.

План аналізу пісні (за Я. Кириленко, А. Гузь [5])

1. Характеристика композиції: назва пісні, відомості про її авторів (композитор, поет) та виконавців, загальний опис творчості, короткі біографічні дані.
2. Жанр (народна, класична, естрадна, електронна, реп, хіп-хоп, джазова, духовна, дитяча тощо) і стиль пісні. Історичний та культурний контекст створення.
3. Художній зміст пісні, її тема, ідея, образи. Літературно-поетичні прийоми в тексті, значення слова, основний емоційний настрій, особливості образного ряду. Використання засобів виразності в тексті.
4. Музично-стилістична структура:
  - форма твору (період, прості форми, куплетна та строфічна форми, куплетно-варіаційна форма, куплетно-рефренна, змішана форма, складна двочастинна або тричастинна форма тощо);
  - мелодія (характер, складність, рух мелодичного рисунка, основні інтонації, ладові особливості, місцезнаходження мелодичної кульмінації);
  - ритм і метр (розмір, вид ритму, ритмічні фігури, акценти, особливості мелодико-текстового пульсу, метрично-ритмічні труднощі);
  - гармонічна основа (тональність, ключові акорди, модуляції);
  - темп (темпові позначення за метрономом);
  - динаміка: 1) розвиток нюансів протягом пісні; 2) місцезнаходження кульмінації пісні (у творі може бути декілька кульмінаційних моментів, у залежності від образного змісту — головна, динамічна, образна,

мелодична, теситурна, фактурна, психологічна тощо); 3) агогічні відхилення, фермати;

- тип фактури (базові типи — гармонічна (акордова), гомофонно-гармонічна (одна партія веде мелодію, а інші голоси партитури акомпанують), поліфонічна, унісонна, підголоскова, чергування співу всім складом та сольного проведення, багатоголосся).

5. Вокально-виконавські аспекти: 1) вокально-виконавські особливості (теситура, тембр, манера співу, характеристика саунду, вокально-технічні труднощі, вокальні техніки); 2) властивості вокально-ансамблевої техніки (дихання, звукоутворення, інтонація, прийоми звуковедення (*legato*, *staccato*, *non legato*), дикція, позиція звуку, фразування, ансамблева єдність і звуковисотна злагодженість; 3) образно-емоційна палітра, виконавсько-акторське бачення композиції; 4) вокально-інструментальне аранжування, інструментальне оформлення з урахуванням звукової та ритмічної структури, стилістика звукової вокально-перкусійної палітри; 5) елементи сценічного виступу (костюмований образ, хореографічна композиція, режисерська концепція, світлове оформлення — лазерні ефекти, LED-екрани тощо).

2. На підставі аналізу та етапів створення ансамблевого аранжування виконайте аранжування вибраної пісні (див. НОТНИЙ ДОДАТОК)

Етапи створення ансамблевого аранжування:

- аналіз оригіналу твору;
- оцінювання можливих змін стилістики оригіналу, можливо жанру, які будуть відповідати виконавському стилю ансамблю, що буде виконувати цей твір;
- вивчення мелодії, гармонії, ритмічної структури та динамічних особливостей;
- оцінка можливостей ансамблю;

- кількість учасників, рівень майстерності, темброві характеристики;
- можлива зміна тональності;
- розподіл партій;
- визначення функцій кожного виконавця;
- можливий соліст та вокальна група
- аранжування деталей (додавання вступів, міжфразових переходів, реприз, кульмінацій, вокалізів, підголосків тощо);
- фінальне редагування;
- перевірка за фортепіано зручності виконання, чистоти гармоній та балансу.

3. *Аргументуйте Ваш вибір твору для аранжування на підставі його потенціалу для аранжування: можливості адаптації до різних стилів та жанрів; можливість його виконання у різних складах (тріо, квартет, великий ансамбль); ідеї щодо створення нового звучання (гармонії, тембральні ефекти, ритміка), та результатів: мета аранжування - розширення репертуару, створення інноваційної версії тощо; цільова аудиторія; формат виконання (концерт, конкурс, запис).*

4. *Зробити переклад 2-ох оригінальних хорових творів для ансамблю (жіночого, чоловічого, змішаного).*

5. *Аранжувати (зробити вільну обробку народної мелодії).*

6. *Зробити переклад інструментального твору для вокального ансамблю (жіночого, чоловічого, мішаного).*

Питання для самоконтролю:

1. Як прописуються та розташовуються партії співацьких голосів у партитурі.
2. Типи і види перекладень для вокальних ансамблів.

3. Принципи ансамблевого аранжування.
4. Значення тональності твору для загального характеру звучання та виразності виконання ансамблів різних видів та з різною манерою виконання.
5. Збереження мелодії, гармонії, метра, темпу, динаміки, форми словесного тексту-чи є це обов'язковими умовами аранжування.
6. Перекладення творів для однорідних хорів в ансамблевому виконанні.
7. Перекладення вокальних творів для жіночого ансамблю.
8. Перекладення вокальних творів для чоловічого ансамблю.
9. Перекладення вокальних творів для мішаного ансамблю.
10. Перекладення вокальних творів для ансамблів зі збереженням інструментального супроводу.
11. Перекладення інструментальних творів для жіночого ансамблю.
12. Перекладення інструментальних творів для чоловічого ансамблю.
13. Перекладення інструментальних творів для мішаного ансамблю.
14. Перекладення інструментальних творів для вокального ансамблю зі спрощенням фактури.
15. Перекладення інструментальних творів для вокального ансамблю з ускладненням фактури.
16. Аранжування авторських творів для вокальних ансамблів.
17. Аранжування народних мелодій.
18. Вільні обробки народних пісень.
19. Перекладення музичних творів для соліста і ансамблю.

Література:

1. Вахняк Є. Хорове аранжування. Київ.: Музична Україна, 1977. 72 с.
2. Горохов П., Загрецький Д. Хорове аранжування. Київ.: Музична Україна, 1982. 128 с.
3. Грицюк О. Ю., Сліпченко О. С. Аранжування та читання вокально-хорових партитур : практикум. Київ : Ліра К., 2018. 40 с.

4. Заверуха О. Л., Чернета Т. О. Вокальний ансамбль : навч.-метод. посіб. Київ : КУБГ, 2022. 120 с.
5. Кириленко Я., Гузь А. Теорія та практика аранжування для вокального ансамблю а cappella: навч. посібник. Київ : Київ. столичн. ун-т ім. Б. Грінченка, 2025. 192 с.
6. Семенчук В. В. Музичне аранжування та обробка: українські народні та авторські твори: навч. посіб. [в 3 ч.]. Ч. 1. Умань : Візаві, 2020. 155 с.
7. Сточанська М. П. Аранжування для вокального ансамблю у супроводі бандур: методичні рекомендації. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 36 с. : ноти
8. Толмачов Р. В. Хорове аранжування та вільна обробка : навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2011. 168 с.: ноти
9. Шпачинський О. Мистецтво хорового аранжування для народного хору. Теорія, методика, практика: навч. посіб. Миколаїв : Видво МДГУ ім. Петра Могили, 2005. 328 с

Модуль IV. Практична робота керівника аматорського вокального колективу

Практичне заняття №41-49

Тема 7: Робота над вокальним ансамблевим твором. Особливості ансамблевого співу.

Мета: теоретичне засвоєння та практичне відпрацювання навичок колективного музикування, художньо-образного розуміння твору та технічної досконалості виконання.

План

1. Етапи роботи над вокальним ансамблевим твором.
2. Особливості ансамблевого співу.

Завдання для самостійної роботи:

1. З наведених нижче прикладів оберіть значення, притамані такому етапу роботи над вокальним ансамблевим твором, як: **ознайомлення з твором (ідейно-образний аналіз)**:

-
-
-

2. З наведених нижче прикладів оберіть значення, притамані такому виду роботи над вокальним ансамблевим твором, як: **технічне освоєння (розбір)**:

-
-
-

3. З наведених нижче прикладів оберіть значення, притамані такому виду роботи над вокальним ансамблевим твором, як: **художньо-образна інтерпретація**

-
-
-

Приклади:

- Розучування вокальних партій окремо, вивчення нотного матеріалу, розбір ритмічних та інтонаційних складнощів.
- Вирівнювання дикції, артикуляції та голосоутворення у всіх учасників.
- Визначення художнього образу та емоційного ладу.
- Досягнення динамічного балансу (рівновага між голосами).
- Аналіз тексту, літературного змісту та музичної форми.
- Робота над тембральною злитістю голосів.
- Зведення усіх партій в єдиний твір.

- Робота над співацьким диханням (ланцюгове дихання для безперервного звуку, або пофразове дихання, в залежності від кількості учасників та їх рівня підготовки).
- Відпрацювання динамічних відтінків, агогіки (зміни темпу).
- Робота над фразировкою та змістовими наголосами.
- Створення цілісного музичного образу.
- Прослуховування або показ твору керівником.
- Налаштування унісону та гармонічного строю (чистота інтонування).

4. Розкрийте сутність поняття «тембральний ансамбль» як злиття... _____

_____

5. Розкрийте сутність поняття «динамічний ансамбль» як рівновага...

_____

6. Розкрийте сутність поняття «інтонаційний ансамбль» як стрій (інтонація)...

_____

7. Розкрийте сутність поняття «дикційний ансамбль» як єдність...

_____

8. Розкрийте сутність поняття «Ритмічний ансамбль» як синхронність...

---

9. Розкрийте сутність поняття «ланцюгове дихання»:

---

10. За якими критеріями відбувається добір учасників для вокального ансамблю:

а) _____

б) _____

в) _____

11. Наведіть приклади мелодичних і гармонічних розспівок.

12. Опишіть послідовність проведення розспівки.

13. Наведіть приклади дихальних вправ.

14. На конкретних прикладах продемонструйте роботу над вокальними вправами на різні види ансамблевої техніки.

15. Наведіть приклади фонетичних вправ на склади, окремі короткі слова, фрази .

Питання для самоконтролю:

1. Завдання та прийоми формування єдиної співочої манери ансамблю.
2. Тембральний, інтонаційний, динамічний та ритмічний ансамбль.
3. Що означають поняття індивідуальний концертно–виконавський стиль та вокально–виконавська манера, їх значення для колективу.
4. Мета розспівування вокального ансамблю.

Література:

1. Базиликот Б. О. Орфоепія в співі: навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2001.

2. Зарицький А., Зарицька А., Мрочко В., Кириченко І., Гонтар О. Вокальний ансамбль: теорія і практика [Електронне видання] : навчальний посібник для здобувачів освіти спеціальності 025 «Музичне мистецтво». 2022. 170 с.
3. Лучкіна А. Розвиток багатоголосного вокально-ансамблевого естрадного виконавства сучасності. URL: <https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2019/05/63-3.pdf>
4. Мадешева Т. П. Співак і мова: Навч. посіб. Харків: Штрих, 2002. 160 с.
5. Обух Л. «Лелеча доля» : зб. муз. творів з репертуару вокального колективу «Ладо» : навч. посіб. з вок.-хорових дисциплін. Івано-Франківськ : Фоліант, 2020. 136 с.
6. Супрунова Л. Методичні рекомендації щодо організації роботи вокального ансамблю. Полтава, 2020. URL: http://narodnativorchist.poltava.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=351&catid=2&Itemid=206&lang=UA \l "resmenu
7. Тормахова А. Специфіка українських естрадних вокальних ансамблів а cappella. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-293-7-14>
8. Формування та розвиток навичок багатоголосного співу в дитячому вокальному колективі (частина 1). URL: <https://ocnt.com.ua/formuvannya-ta-rozvytok-navychok-bagatogolosnogo-spivu-u-dytyachomu-vokalnomu-kolektyvi-chastyna-1/>

Практичне заняття №50-57

Тема 8: Концертний виступ. Аналіз виступу та висновки після виконання.

Мета: Засвоєння здобувачами змісту роботи керівника аматорського вокального ансамблю з підготовки до концертного виступу, схеми аналізу концертного виступу аматорського вокального ансамблю. Обговорення та самокритика виконаної роботи, пошук нових шляхів втілення художнього задуму після публічного виступу.

План

1. Підготовка аматорського вокального ансамблю до концертного виступу.
2. Зміст роботи керівника аматорського вокального ансамблю на генеральній репетиції.
3. Ансамблевий спів у різних акустичних умовах.
4. Аналіз концертно-виконавської діяльності колективу.

Завдання для самостійної роботи:

1. Назвіть шість основних складових підготовки учасників ансамблю до концертного виступу

1) _____

_____

2) _____

3) _____

_____

4) _____

_____

5) _____

_____

6) _____

_____

2. Назвіть специфіку ансамблевого співу у різних акустичних умовах:

- в навчальній аудиторії:

_____

_____

_____

- на сцені:

_____

_____

_____

- в умовах зі специфічною акустикою (церква, стадіон, тощо):

---

3. Назвіть особливості співу *a cappella*

---

4. Які особливості співу з супроводом

Як правильно розмістити вокальний ансамбль на сцені з урахуванням її акустичних особливостей та наявності мікрофонів

Віднайдіть в інтернеті відеозаписи вокальних ансамблів та виконайте аналіз обраної пісні відповідно до нижче наведених схем.

Загальна схема аналізу концертного виступу аматорського вокального ансамблю (експрес-аналіз)

(схема підходить для швидкого розбору виступу після концерту)

- *Загальне враження:* Емоційний вплив на слухача, цілісність програми, її цікавість та різноманітність, відповідність репертуару можливостям аматорського колективу.
- *Вокально-технічний рівень:*

- Стрій (інтонація): Чистота звучання ансамблю (особливо в акапельних номерах).
- Ансамбль: Рівність звучання, тембральна злагодженість голосів, баланс між партіями.
- Дикція: Чіткість вимови тексту, розуміння змісту.
- Ритмічна синхронність.
- *Артистизм та сценічна культура:* Поведінка на сцені, вихід/вихід, артистизм. Відповідність зовнішнього вигляду (костюми) репертуару.
- *Робота з публікою:* Контакт із залом, впевненість виконавців.

Детальна схема музично-виконавського аналізу

(використовується для глибокого розбору виконання конкретних творів)

- *Художньо-образна інтерпретація:*
  - Відповідність трактування твору стилю та епосі.
  - Передача змісту, образу та емоційного настрою.
  - Виконання динамічних відтінків, кульмінації, фразування.
- *Ансамблеві особливості:*
  - Інтонаційний ансамбль: чистота виконання.
  - Тембральний ансамбль: злиття голосів виконавців, відсутність «випирання» окремих співаків.
  - Ритмічний ансамбль: синхронність початку і завершення фрази, твору, єдиний темп.
  - Динамічний ансамбль: рівновага звучання голосів у партіях та баланс між партіями .
- *Технічна складність:*
  - Виконання штрихів (legato, staccato), робота над диханням.

Схема аналізу аматорського вокального ансамблю (соціально-педагогічний аспект)

- *Виконавська дисципліна*: Якість підготовки, знання репертуару, увага до диригента/керівника.
- *Емоційний тонус*: Стан ансамблю перед виступом, емоційна зарядженість під час виконання.
- *Взаємодія*: Рівень підтримки один одного, робота як єдиного організму.

Рекомендовані критерії оцінювання

Критерій	На що звернути увагу
Репертуар	Чи доречний він? Чи не є занадто складним або простим? Чи підходить під виконавський стиль ансамблю?
Інтонація	Чи чисто співають у тональності? Чи стабільно утримується багатоголосся?
Ансамбль	Чи чути окремі голоси більше, ніж загальне звучання? Чи немає хитання в темпі? Чи гнучка динаміка?
Дикція	Чи зрозумілі слова пісні?
Артистизм	Чи емоційні обличчя співаків? Чи відповідають рухи артистів образу, стилю твору та чи є вони естетичні?

Питання для самоконтролю:

1. Розвиток слухових навичок у процесі виконання ансамблевих творів *a cappella*, з оркестром, інструментальним ансамблем, під фонограму «мінус» тощо.
2. Діяльності керівника аматорського вокального ансамблю на генеральній репетиції. Налаштування емоційного стану виконавців та відпрацювання технічних моментів.

Література:

1. Вишнеvsька С. В. Методичні принципи формування навичок вокально-ансамблевого виконавства : методичні рекомендації до дисципліни “Вокальний ансамбль” для студентів вищих музичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації напpямy підготовки “Музичне мистецтво”. Івано-Франківськ: Плай, 2014. 54 с.
2. Заверуха О., Чернета Т. Вокальний ансамбль : навч.-метод. посіб. для студ. ЗВО. Корсунь-Шевченківський : ФОП Майдаченко І. С., 2022. 116 с.
3. Зарицький А., Зарицька А., Мрочко В., Кириченко І., Гонтар О. Вокальний ансамбль: теорія і практика : навч. посіб. для здобувачів освіти спец. 025 «Музичне мистецтво». 2022. 170 с.
4. Каблова Т., Румянцева С. Читання партитур для вокальних ансамблів : навч.-метод. посіб. для студ. ВНЗ. Київ : Ун-т ім. Бориса Грінченка, 2019. 90 с.

Література

Основна:

1. Бондарчук А. Я. Роль естрадного вокального ансамблю у формуванні професійних навичок студентів музично-педагогічних напрямків освіти. Педагогічні науки : збірник наукових праць. Херсон, 2018. Вип. LXXXIV. Т. 1. С. 82–86.
2. Бриліна В. Л., Ставинська Л. М. Вокальна професійна підготовка вчителя музики : метод. посіб. для викл. та студ. вищ. пед. і мист. закл. Вінниця : Нова книга, 2013. 96 с.
3. Бродський Г. Л., Шевченко І. Л. Вокальний ансамбль як форма організації музично творчої майбутнього педагога-музиканта. Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету ім. Володимира Винниченка. Педагогічні науки. Кропивницький, 2017. Вип. 157. С. 142–147.
4. Куркова З. В. Співають «Мальви» : реперт. зб. / аранж. і оброб. Куркова З.В. Вінниця : Розвиток, 2012. 96 с.

5. Ланіна Т. О. Навчальний вокальний ансамбль як соціально-педагогічна система. Педагогічна освіта: теорія і практика. Кам'янець-Подільський, 2020. Вип. 28. С. 272–281.
6. Мамченко А. І. Педагогічний репертуар для вокальних ансамблів (у супроводі фортепіано, бандури) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2015. 156 с.
7. Панченко Г. П. Творчі здібності майбутнього вчителя музичного мистецтва: теорія і практика: монографія. Мелітополь: Видавництво МДПУ ім. Богдана Хмельницького, 2020. 176 с.
8. Сичевська В. В. Вокальний ансамбль : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Житомир : Видавець В. Б. Котвицький, 2013. Ч. I. 200 с.
9. Сичевська В. В. Вокальний ансамбль : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Житомир : Полісся, 2019. Ч. II. 166 с. 1
10. Яремчук, О. М., Підгаєцька, І. В., Мацієвська, Л. В. Робота з вокально-виконавським колективом: навчальний посібник для здобувачів ЗВО спеціальності «Музичне мистецтво». Житомир : ЖДУ ім. І.Франка. 2023. 120 с.

Додаткова:

1. Богдан Є. Є. Камертон. Пісні з репертуару. Вінниця : Нова книга, 2006. 96 с.
2. Бондаренко Д. В. Використання активних методів навчання щодо проблеми формування ансамблевої навички студентів музично-педагогічних факультетів. Педагогіка вищої та середньої школи : збірник наукових праць. 2009. № 26. С. 63–67.
3. Вокальні ансамблі : реперт. зб. / упоряд.: Д. В. Тукало, Т. М. Драченко. Вінниця : Розвиток, 2005. 103 с.
4. Гордійчук М. М. Перлини української народної пісні : пісенник. 2-е вид. Київ : Муз. Україна, 1991. 374 с.
5. Каблова Т. Б., Румянцева С. В. Вокальний ансамбль як засіб комунікації. Молодий вчений. 2018. № 2. С. 517–519.

6. Лаврентьєв А. О. Формування музичної культури студентів у процесі роботи вокального ансамблю. Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка. Педагогічні науки. 2012. № 11. Ч. 1. С. 116–121.
7. Мельничук Б. Д. Запитаймо себе : зб. вокал. тв. Житомир : Полісся, 2010. 148 с.
8. Мельничук Т. Дослідження творчих здібностей студентів та їх розвиток у процесі культурно-просвітницької діяльності. Молодь і ринок. 2015. № 6. С. 77–82.
9. Овчаренко Н. А. Основи вокальної методики : наук.-метод. посіб. Кривий Ріг : Видавничий дім, 2006. 116 с.
10. Пісні з репертуару «Росинки» / упоряд.: Х. О. Михайлюк, О. Р. Молодій, М. З. Ортинська, О. М. Черсак. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2008. Ч. II. 88 с.
11. Сльота І. М. Нескінченна музика життя : вибр. тв. в 3 кн. Житомир : Полісся, 2007.
12. Тихонова О. П. Формування вокально-ансамблевих навичок майбутніх учителів музики. Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка. Педагогічні науки. 2012. № 11. С. 2. С. 160–166.
13. Юцевич Ю. Є. Теорія і методика розвитку співацького голосу : навч.-метод. посіб. для викл. і студ. мист. навч. закл., учит. шк. різн. типу. Київ, 1998. 158 с.

Інтернет ресурси:

1. Каблова Т.Б., Румянцева С.В. Читання партитур для вокальних ансамблів: навч. реперт. збірник для студентів URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/28893/1/T_Kablova_Chitan_Partitur_2019_IM.pdf ВНЗ. 3.
2. Електронна бібліотека ЖДУ ім. І. Франка. Грищенко, І. Д. Розвиток вокально виконавської майстерності студентів мистецьких спеціальностей у закладах вищої освіти. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/36710>
3. Електронна бібліотека ЖДУ ім. І. Франка. Сичевська В.В. Вокальний ансамбль URL: <http://eprints.zu.edu.ua/34332/>

4. Вокальний ансамбль: теорія та практика. URL: chrome-extension://efaidnbnmnibpcjpcglclefindmkaj/https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21524/3/posibnuk_2022_pagenumber.pdf
5. Електронна бібліотека ЖДУ ім. І. Франка. Борисенко Н. С., Роговська Є. В., Травкіна Н. М. Сучасні підходи до відновлення голосу у вокалістів. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/44724/>
6. Електронна бібліотека ЖДУ ім. І. Франка. Роговська Є., Федорченко В. Аматорські вокальні ансамблі як популярна форма музикування в сучасному народнопісенному виконавстві. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/47228/>
7. Електронна бібліотека ЖДУ ім. І. Франка. Роговська Є. В. Роль креативного мислення в професійній діяльності керівника аматорського вокального ансамблю. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/47515/>
8. Електронна бібліотека ЖДУ ім. І. Франка. Роговська Є. В. Виконавська мобільність як вагомий чинник розвитку аматорського вокального ансамблю. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/47808/>

Орієнтовний перелік питань для підготовки до заліку

1. Звідки походить термін «ансамбль»?
2. Скільки значень має поняття «ансамбль»?
3. Дати визначення поняття «вокальний ансамбль».
4. Назвати типи і види ансамблів.
5. У яких інституціях функціонують різні види вокальних ансамблів?
6. Навести класифікацію вокальних ансамблів за напрямками діяльності.
7. Окреслити основні функції вокальних ансамблів різного напрямку.
8. Як здійснюється комплектування ансамблевих партій?
9. Як називаються групи однорідних голосів вокального ансамблю?
10. Що ви розумієте під поняттям «відчуття ансамблю»?
11. Як записується багатоголосний вокальний твір?
12. Що таке «внутрішній слух»?
13. Окреслити діапазон ансамблевих партій.
14. Які особливості комплектування партій у вокальному ансамблі.
15. Що таке дівізі (*divisi*)?
16. Що таке «внутрішній слух»?
17. Назвати види слуху та охарактеризувати їх.
18. Назвіть показники музичної грамотності співака.
19. Які засоби виконавської виразності ви знаєте?
20. Що таке звукоутворення?
21. Які існують типи атаки звуку?
22. Що таке звуковедення?
23. Які способи звуковедення ви знаєте?
24. Що таке дикція?
25. У чому полягає артикуляція у співі?
26. У чому полягають особливості співочого дихання?
27. Охарактеризувати специфіку співочого дихання.
28. Приклади вокальних вправ на розвиток співочого дихання.

29. Приклади вокальних вправ для опанування м'якою та твердою атаками звуку.
30. Приклади вокальних вправ на звуковедення (*legato, non legato, staccato, marcato, portamento, glissando*).
31. Що таке голосовий резонатор?
32. Які резонатори ви знаєте?
33. Яке резонування є характерним для вокальних прийомів тванг і белтінг в естрадній музиці?
34. Що таке регістр?
35. Які типи регістрів ви знаєте?
36. Які способи вирівнювання регістрів ви знаєте?
37. Чи характерне вирівнювання регістрів для виконавців естрадної музики?
38. Надати класифікацію голосових резонаторів.
39. Обґрунтувати важливість індивідуально-фізіологічних особливостей співаків у роботі над резонуванням.
40. Назвати жанри вокально-ансамблевої музики, у яких застосовуються вокальні прийоми тванг і белтінг.
41. Приклади вправ на вирівнювання голосових регістрів.
42. Приклади вправ на чіткість артикуляції у співі.
43. Що таке стрій?
44. В чому полягають закономірності мелодичного строю?
45. Від чого залежить гармонічний стрій?
46. Що таке ансамбль у колективному музикуванні?
47. В чому полягають закономірності часткового ансамблю?
48. Які види ансамблю за специфікою та якістю спільного виконання ви знаєте?
49. Від яких факторів залежить відчуття ансамблю?
50. В чому полягають закономірності загального ансамблю?
51. Яким чином унісонний, гармонічний та поліфонічний ансамблі пов'язані з фактурою твору?
52. Назвати правила інтонування інтервалів.

53. Охарактеризувати чинники досягнення загального строю у колективному виконанні.
54. Розкрити значення мелодичного та гармонічного строю.
55. Визначити особливості тембрового ансамблю.
56. Окреслити особливості темпового та метроритмічного ансамблів.
57. Розкрити закономірності динамічного ансамблю.
58. Обґрунтувати поняття природного та штучного ансамблів.
59. Що таке темп?
60. Які італійські терміни швидких темпів ви знаєте?
61. Що таке ритм?
62. В чому полягають особливості темпоритму?
63. Які закономірності розвитку темпоритму у ансамблістів ви знаєте?
64. Які труднощі виникають у розвитку темпоритму?
65. Яким чином теситура впливає на темпоритм?
66. Яким чином дикція впливає на темпоритм?
67. До чого призводить неодноразовий темпоритмічний спів?
68. Яким чином динаміка впливає на темпоритм?
69. Які прийоми у виробленні навичків темпоритму ви знаєте?
70. Назвати італійські терміни повільних і помірних темпів.
71. Обґрунтувати особливості темпу у вокально-ансамблевій музиці.
72. Розкрити значення ритму у вокальній музиці.
73. Обґрунтувати вплив дикції на темпоритм.
74. Що таке фразування?
75. Яким чином техніка голосу впливає на фразування?
76. Яким чином фразування пов'язане з динамікою?
77. Як впливає співоче дихання на фразування?
78. Яким чином фразування пов'язане з акцентами?

Орієнтовний перелік питань для підготовки до екзамену

1. Визначити поняття «вокальний ансамбль».

2. Проаналізувати методи роботи над ансамблевим твором з повним складом вокального ансамблю.
3. Охарактеризувати принципи організації аматорського вокального ансамблю.
4. Визначити методи формування тембрового забарвлення співацьких голосів на заняттях вокального ансамблю.
5. Охарактеризувати принципи діяльності вокального ансамблю/ аматорського вокального ансамблю.
6. Проаналізувати методи розвитку гармонічного слуху учасників вокального ансамблю в процесі вивчення творів а cappella.
7. Назвати види вокальних ансамблів. Визначити спільне та відмінне в їхній діяльності.
8. Проаналізувати методи формування співацьких навичок в учасників аматорських вокальних ансамблів.
9. Визначити специфіку діяльності професійного вокального ансамблю.
10. Проаналізувати методи роботи над інтонацією в процесі вивчення творів а cappella для вокального ансамблю.
11. Окреслити структуру заняття професійного вокального ансамблю та аматорського вокального ансамблю. Зробити порівняльний аналіз.
12. Проаналізувати методи роботи над динамічними відтінками в процесі вивчення творів а cappella для вокального ансамблю.
13. Визначити завдання діяльності навчального вокального ансамблю у вищій школі.
14. Описати методику розспівування дитячого вокального ансамблю.
15. Проаналізувати методи організації та формування складу навчальних вокальних ансамблів.
16. Описати послідовність формування навичок ансамблевого співу в процесі роботи над вокальними вправами.
17. Проаналізувати зміст заняття навчального вокального ансамблю.
18. Проаналізувати специфіку роботи над формуванням навичок багатоголосного співу у аматорському вокальному ансамблі.

19. Окреслити соціальну функцію аматорських вокальних колективів.
20. Назвати методи роботи над артикуляцією у вокальному ансамблі (навести приклади вправ).
21. Описати особливості роботи керівника аматорського вокального ансамблю.
22. Проаналізувати методи розвитку музичної пам'яті в учасників вокального ансамблю (навести приклади вправ).
23. Визначити стильові та жанрові ознаки вокального ансамблю (на прикладах).
24. Окреслити зміст репетиційної роботи з аматорським вокальним ансамблем на сцені. Охарактеризувати специфіку роботи з мікрофонами.
25. Назвати типи вокальних ансамблів.
26. Описати зміст підготовки вокального ансамблю до концертного виступу.
27. Проаналізувати методи організації дитячих вокальних ансамблів.
28. Визначити особливості проектування концертної програми аматорського вокального ансамблю.
29. Визначити зміст організаційно-вихованої роботи в дитячих вокальних ансамблях.
30. Охарактеризувати особливості формування навичок сценічного руху групи «бек-вокал» (backing vocal).
31. Визначити особливості виконавського розвитку учасників дитячого вокального ансамблю.
32. Описати зміст репетиції вокального ансамблю в костюмах. Визначити роль сценічного руху учасників колективу.
33. Визначити склад жіночого вокального ансамблю та виконавські можливості ансамблевих партій.
34. Описати послідовність формування навичок сценічної діяльності в учасників дитячого вокального ансамблю.
35. Визначити склад чоловічого вокального ансамблю та виконавські можливості ансамблевих партій.
36. Визначити особливості формування навичок сценічної майстерності в учасників аматорського вокального ансамблю.

37. Охарактеризувати вокальні ансамблі мішаного типу (склад і виконавські можливості партій).
38. Охарактеризувати особливості формування навичок сценічного руху в учасників дитячого вокального ансамблю.
39. Назвати функції професійних, навчальних та аматорських вокальних ансамблів.
40. Охарактеризувати особливості формування навичок сценічної культури в учасників дитячого вокального ансамблю.
41. Визначити вікові ознаки учасників вокального ансамблю та їх вплив на вибір методів роботи з колективом.
42. Проаналізувати методи розвитку мелодичного слуху в учасників вокального ансамблю (навести приклади вправ).
43. Як визначити кількісний склад у вокальному ансамблі?
44. Проаналізувати методи розвитку гармонічного слуху в учасників вокального ансамблю (навести приклади вправ).
45. Визначити особливості ансамблевого співу в дуетах, тріо, квартетах, квінтетах.
46. Проаналізувати методи роботи над дикцією у вокальному ансамблі (навести приклади вправ).
47. Проаналізувати зміст навчального і концертного репертуару вокального ансамблю.
48. Визначити особливості розспівування аматорського народного вокального ансамблю.
49. Охарактеризувати особистісні компетенції керівника аматорського вокального ансамблю.
50. Описати методику розспівування естрадного вокального ансамблю.
51. Охарактеризувати професійні компетенції керівника аматорського вокального ансамблю.
52. Описати методику розспівування професійного академічного вокального ансамблю мішаного складу.

53. Описати зміст роботи та структуру діяльності керівника аматорського вокального ансамблю.
54. Описати методику розспівування жіночого аматорського вокального ансамблю.
55. Проаналізувати особливості розвитку навичок ансамблевого співу в процесі вивчення 3-, 4-голосних творів.
56. Описати значення роботи над унісоном у вокальному ансамблі.
57. Здійснити порівняльний аналіз роботи групи «бек-вокал» (backing vocal) та вокального ансамблю.
58. Визначити особливості застосування керівником аматорського вокального ансамблю навичок диригування у репетиційному процесі.
59. Визначити особливості оформлення партитури для вокального ансамблю та проаналізувати методи читання партитур за фортепіано.
60. Проаналізувати методи формування співацького дихання в учасників вокальних ансамблів (навести приклади вправ).

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів

Оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка згідно з Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою» https://zu.edu.ua/offic/ocinjuvannya_zvo.pdf.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за всіма видами навчальних робіт проводиться за поточним, модульним та підсумковим контролюми.

Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Оцінка за університетською шкалою		Оцінка в балах	Оцінка за шкалою ECTS	
Екзамен	Залік		Оцінка	Пояснення
<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>	90-100	A	«Відмінно» ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, уміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної і додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань і вмінь.
<i>Добре</i>		82-89	B	«Дуже добре» ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної і додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення й оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
		74-81	C	«Добре» (в загальному правильне виконання

				навчальних завдань з певною кількістю суттєвих помилок).
<i>Задовільно</i>		64-73	D	«Задовільно» ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
		60-63	E	«Достатньо» (виконання навчального завдання задовольняє мінімальним критеріям).
<i>Незадовільно</i>	<i>Незараховано</i>	35-59	FX	«Незадовільно» виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Студент має можливість повторного складання екзамену.
		1-34	F	«Незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до подальшого навчання чи виконання фахової діяльності без обов'язкового повторного вивчення курсу.

Підсумкова оцінка з вивчених модулів (ПОМ) розраховується:

№ модулю	M_{оп} (відсоткове значення модулю)
-----------------	--

	навчальної компоненти)
Модуль1	$M_{\%1} = 25\%$
Модуль2	$M_{\%2} = 25\%$
Модуль3	$M_{\%3} = 25\%$
Модуль4	$M_{\%4} = 25\%$
Сума	100%

ЗАЛІК

Оскільки формою підсумкового контролю освітньої компоненти є залік то залікова оцінка (ЗО) з освітньої компоненти дорівнює підсумковій оцінці з вивчених модулів (ПОМ).

$$ЗО = ПОМ$$

$$ПО = (ПОМ + ЕО) / 2$$

ЕКЗАМЕН

Оскільки формою підсумкового контролю освітньої компоненти є екзамен, то здобувачі вищої освіти в яких підсумкова оцінка з вивчених модулів (ПОМ) за семестр становить 60 і більше балів, мають право не складати екзамен. У такому разі підсумкова оцінка з вивчених модулів (ПОМ) = Екзаменаційній оцінці (ЕО) = Підсумковій оцінці (ПО).

$$ПОМ = ЕО = ПО$$

У випадку складання екзамену підсумкова оцінка (ПО) визначається як середнє арифметичне балів підсумкової оцінки з вивчених модулів (ПОМ) та екзаменаційної оцінки (ЕО).

$$ПО = (ПОМ + ЕО) / 2$$

НОТНІ ДОДАТКИ

Старий мій друже, львівський бар

(<https://www.youtube.com/watch?v=EXJYg1J942c>)

Текст Василя Ткачика (Т. Василька), музика Євгена Заставного.

Джерело: Авторське подання: Т. Василько, Є. Заставний. Танцює дощ. Львів: Ліга-Прес, 2008. - 56 с.

1. Та- ка со- ло-на ніч о- ця, ли- бонь, що пи- вом
лиш за- пи- ти; у такт сльо-ті сльо-за з о- чей — ме-
ні вже ні-ко- го лю- би- ти. *Приспів.*
1. Ста- рий мій дру же
2. Гей, пи- ва й му- зи-
львів- ський бар, бар- мен ве- се- лий,
ку, бар- мен, сльо- та- бі- да та-
не- вга-мов- ний, і пи- во світ-ле, мов ян- тар,
ки ми- не- ться; жи- ва ле- ген- да — айн мо-мент! —
1. мій за- ду- шев-ний спів-роз- мов- ник. В роз-...
і...
2. /...до- ля нам у- же смі- єть- ся! 2. Ста-...

Нерозпізнана любов

Текст Василя Ткачика (Т. Василька), музика Тетяни Кисленко

Джерело: Авторське подання: Василь Ткачик (Т. Василько). Гомін підгір'я (альманах) №9. - 2009. - С. 31 - 35

The musical score is written in 4/4 time and consists of seven staves of music. The lyrics are written below the notes. Chords are indicated above the staff lines. The key signature has one sharp (F#).

С **Am**
О-па-да-є ли-стя, мов стро-ка-тий сон, і са-мот-ня

F# **H7** **G**
о- сінь бро-дить за вік- ном. Де вес- на хо- ди- ла,

Em **C** **D7**
ті-ні роз-повз-лись, дів-чи-на, я- ку я не впіз-нав ко-

Приспів.
G **C7+** **C7**
лись. Не- роз- піз- на- на лю- бов – до- лі со- ло- спів,-

Dm **Dm⁵⁻** **C**
пер-ша і о- стан-ня, що без жод-них слів

H7 **C**
ві- ді- йшла у не-відь.— За- ли- шив-ся слід:

C7# F#

на ста- рій світ- ли- ні хри- зан- те- ми цвіт

G Dm

і о- чей без- дон-них зва-бли- ва кра- са:

G Dm

і о- чей без- дон-них зва-бли- ва кра- са:

F G C

про-сві-том у хма-рах- си- ні не-бе- са.

Запроси мене у сні

Слова Б. Стельмаха

Музика В. Івасюка

Andante

The musical score is written in 4/4 time with a tempo marking of *Andante*. It consists of a piano introduction and three vocal lines with piano accompaniment. The piano introduction (measures 1-2) features a right-hand melody of eighth notes and a left-hand accompaniment of sustained chords. The first vocal line (measures 3-5) begins with a triplet of eighth notes marked *tr*. The piano accompaniment consists of a steady eighth-note pattern in the right hand and a similar pattern in the left hand. The second vocal line (measures 6-8) continues the melody, with the piano accompaniment providing harmonic support. The third vocal line (measures 9-11) is marked **Приспів** (Chorus) and features a more active piano accompaniment with chords and eighth-note patterns in both hands.

p

3 *tr*

Йдуть лі - та - то не бі - да, тільки і - но - ді шко -

6 да, що в ме - ре - жи - ві до - ріг

9 **Приспів**

я знай - ти те - бе не зміг. За - про - си ме - не у сні сво - ї,

12

в ті, що до - сі не збу - лись. За - про - си ме - не у

15

сни сво - ї, в ті, що збу - дуть - ся ко - лись, в ті, що збу - дуть - ся ко -

18

лись. За - про - си ме - не у сни сво - ї, хоч на мить, та за - про -

21

Музична партитура для вокалу та фортепіано. Вокальний голос починає з нотного знака, за яким слідує мелодія: си... За-про-си ме - не у сни сво - ї,.

Фортепіано супроводжує вокал, використовуючи динамічний знак *pp* (pianissimo) на початку. Лінійний супровід у правій руці та басовий супровід у лівій руці.

24

Музична партитура для вокалу та фортепіано. Вокальний голос починає з нотного знака, за яким слідує мелодія: ту-гу в сер-ці по-га - си, ту-гу в сер-ці по-га - си,.

Фортепіано супроводжує вокал, використовуючи динамічний знак *pp* (pianissimo) на початку. Лінійний супровід у правій руці та басовий супровід у лівій руці. Над вокальною лінійкою знаходиться позначка «Для повторення».

27

Музична партитура для вокалу та фортепіано. Вокальний голос починає з нотного знака, за яким слідує мелодія: си, ту - гу в сер - ці по - га - си,.

Фортепіано супроводжує вокал, використовуючи динамічний знак *pp* (pianissimo) на початку. Лінійний супровід у правій руці та басовий супровід у лівій руці. Над вокальною лінійкою знаходиться позначка «Для закінчення».

ту - гу в сер-ці по - га - си.

Йдуть літа – то не біда,
Тільки іноді шкода,
Що в мереживі доріг
Я знайти тебе не зміг.

Приспів:

Запроси мене у сни свої,
В ті, що досі не збулись.
Запроси мене у сни свої,
В ті, що збудуться колись. (2)
Запроси мене у сни свої,
Хоч на мить, та запроси...
Запроси мене у сни свої,
Тугу в серці погаси. (3)

Сніг на скронях – не печаль,
Та не раз проймає жаль,
Що я в плині днів не зміг
Розтопить в душі той сніг.

Приспів.

У милого очі сині

Сл.О.Стрілець

Муз.Д.Циганкова

Легко,грайливо

The musical score is written in 2/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of three systems of music. The first system (measures 1-4) features a vocal line starting with a rest followed by the lyrics 'Те - че' and a piano accompaniment. The second system (measures 5-8) includes the lyrics 'річ - ка по до - ли - ні, у ми -' and continues the piano accompaniment. The third system (measures 9-12) includes the lyrics 'ло - го о - чі си - ні, у ми - ло - го' and concludes the piano accompaniment. Dynamics include *mf* (mezzo-forte) in the piano parts and *mf* above the vocal line in the first system.

mf

Те - че

5

річ - ка по до - ли - ні, у ми -

5

9

ло - го о - чі си - ні, у ми - ло - го

9

14

си - ні о - ці, та лю - би - ти ме - не не

19

хо - че. А вес - ня - не сон - це гри - є

24

а ді - во - че сер - це мрі - є си - ні

29 о - чі си - ні вам не бу - ти в са - мо -
 си - ні о - чі о - чі си - ні вам не бу - ти в са - мо -

35 ти - ні. 1, 2. 3. ти - ні. 2. Чи не - ме - не ко - ха - с. 3. Те - че

Чи не має він здогадки, чи боїться може кладки,
 Чи місточок йому класти, щоб не міг він у воду впасти?
 А я кладки не боюся, із тобою полюблюся,
 полюблюся, покохаюсь, а як впаду, то не покаюсь!

Тече річка по долині, не боїться милий нині.
 Він на кладку не зважає, а до мене все поспішає.
 А весняне сонце сяє, а серденько моє знає,
 А серденько моє знає, що мій милий мене кохає!

Розляглись тумани

Музика І.Сльоти
Слова Д.Луценка

З почуттям ♩ = 80

The first system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#) and a 2/4 time signature. It contains four measures of rests. The middle and bottom staves are piano accompaniment in treble and bass clefs, respectively. The piano part begins with a 2/4 time signature and changes to 3/4 in the second measure, then returns to 2/4 in the fourth measure. The piano accompaniment features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes in the right hand and chords in the left hand.

The second system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in treble clef with a key signature of two sharps and a 2/4 time signature. It contains four measures of music with the lyrics: "Роз - ляг - лись ту - ма - ни над до - ли - на -". The middle and bottom staves are piano accompaniment in treble and bass clefs, respectively. The piano part continues with the same rhythmic pattern as the first system.

The third system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in treble clef with a key signature of two sharps and a 2/4 time signature. It contains four measures of music with the lyrics: "ми. Край се - ла, край се -". The middle and bottom staves are piano accompaniment in treble and bass clefs, respectively. The piano part continues with the same rhythmic pattern as the previous systems.

11

ла па - да ве - чір над ха - ти - на - ми

15

зо - ря - ми ро - си - на - ми.

18

Край се - ла, край се - ла

22

па - да ве - чір над ха - ти - на - ми

25

зо - ря - ми ро - си - на - ми

28

2. Розляглись тумани над дібровами,
Не ходи, не ходи...
Не гуляй ти з чорнобровими,
Не чаруй розмовами...

3. Розляглись тумани над криницями
Ти не клич, ти не клич...
Серце юне вечорницями,
Квітами й зірницями...

4. Розляглись тумани понад нивами
Щоб жили, щоб жили
Ми з тобою не зрадливими,
Вірними й щасливими...

Хава нагіла

(Єврейська традиційна мелодія)

Аранжування Роговської Є.

Повільно, з душою

Piano *mp*

6 Повільно

Ха - ва ха - ва на - гі

T. Б. *pf* A...

6 *rall.*

11 прискорюючи

ла *p* У - руа - хім бе - лех са - ме - ях

p ха - ва на - гі - ла

11

14

у - руа - хім бе - лех са - ме - ях у - руа - хім бе - лех са - ме - ях,
 ха - ва на - гі - ла

17

у - руа - хім бе - лех са - ме - ях, *f* у - руа - хім бе - лех са - ме - ях stringendo

у - руа - хім бе - лех са - ме - ях, у - руа - хім бе - лех са - ме - ях.

20 Швидко

p Ха - ва на - гі - ла ха - ва на - гі - ла ха - ва на - гі - ла ве - ніс ме - ха,

24

ха - ва на - гі - ла, ха - ва на - гі - ла, ха - ва на - гі - ла

27

ве - ніс ме-ха. Ха-ва не-ра-не-на, ха-ва не-ра-не-на, ха - ва не-ра-не-на

31

ве - ніс ме-ха, ха-ва не-ра-не-на, ха-ва не-ра-не-на, ха - ва не-ра-не-на

У-руа-хім бе-лех са-ме-ях,

35

ве - ніс ме-ха. У - ру - у - ру - а - хім. У - ру - а - хім,

у - руа-хім бе-лех са-ме-ях, у - руа-хім бе-лех са-ме-ях, у - руа-хім бе-лех са-ме-ях.

39

у - ру - а - хім, у - ру - а - хім, у - ру - а - хім,

У-руа-хім, у-руа-хім.

42

у - руа-хім, у - руа-хім.

1.

46

Ха - ва на - гі - ла, ха - ва на - гі - ла, ха - ва на - гі - ла

49

ве - ніс ме-ха ха - ва на-гі-ла, ха - ва на-гі-ла, ха - ва на-гі-ла

53

ве - ніс ме-ха. у - ру - а - хім са - ме - ях. Хейл!

MOON RIVER

Johnny Mercer

Henry Mancini

обробка Є. Роговської

Piano introduction in 3/4 time, marked *p*. The right hand features a melodic line with a dotted quarter note followed by an eighth note, and a half note. The left hand provides a simple accompaniment with quarter notes and chords.

5
C.
A.
Moon Ri - ver, wi - der than a mile. I'm

Measures 5-8 of the vocal and piano accompaniment. The vocal line continues with the lyrics "Moon Ri - ver, wi - der than a mile. I'm". The piano accompaniment includes chords and a melodic line in the right hand, and a bass line in the left hand.

9
C.
A.
cross - in you in style same dey. Old

Measures 9-12 of the vocal and piano accompaniment. The vocal line continues with the lyrics "cross - in you in style same dey. Old". The piano accompaniment includes chords and a melodic line in the right hand, and a bass line in the left hand.

13

C.
A.

dream mak - er, you heart - break - er, whe-

17

C.
A.

re - ver you're go - in. I'm go - in you way.

8va

21

C.
A.

Two drif - ters, off to see the world. There's
M...

MOON RIVER

25 sush a lot - of wold to see.

C. A. We're

29 la - ter the same rain bow's

C. A.

33 end wait in "roundhe bend, myHuck le - ber - ry

C. A.

MOON RIVER

4
37

C.
A.

p

friend, Moon Ri - ver and

pp

41

C.
A.

me.

f

45

49

C.
A.

me. *dim.* *p* *p*

dim. *p*

p

CHRISTMAS IS A TIME TO LOVE

Слова і музика Э. та Д.К.Реттино
аранжування Є.Роговської

Moderato

Ф - но

rit.

The piano introduction is in 4/4 time, marked Moderato. It features a flowing melody in the right hand and a steady accompaniment in the left hand. The piece concludes with a *rit.* (ritardando) marking.

5

5 Christ-mas is a time, Christ-mas is a time, Christ-mas is a time

The first system of the song features a vocal line starting on a half note G4, followed by eighth notes. The piano accompaniment consists of a steady eighth-note pattern in the right hand and a simple bass line in the left hand.

8

love. Christ-mas is a time, Christ-mas is a time,

Christ - mas Christ - mas

The second system continues the vocal line with a half note G4 and a quarter note A4. The piano accompaniment provides harmonic support with chords and a steady bass line.

8

The third system shows the piano accompaniment for the final line of the song, featuring a rising melodic line in the right hand and a steady bass line in the left hand.

11

Christ-mas is a time to love We of-ten start to wor-ry and

Christ - mas M...

Piano accompaniment for the first system, measures 11-13.

14

peo-ple get up-set if things don't all go right on Christ-mas day.

M...

14

Piano accompaniment for the second system, measures 14-16.

17 What we should re-mem-ber in all the push and shove is Christ-mas is a time to

Christ-mas is a time to

is

Christ-mas is a time to

20 love.

love.

Christ - mas Christ - mas

love.

Christ-mas is a time, Christ-mas is a time,

love.

23

Solo

Christ - mas love. A...

Christ-mas is a time to love. A...

f

23

rit.

f

26

rit.

rit.

Christ-mas is a time to love

26

КОЛОКОЛЬЧИК

trem.

29 *rit.*

f

Christ-mas is a time Christ-mas is a time Christ-mas is a time to

f *rit.*

32

a tempo

love. *p*

a tempo

rit. *p*